

Идейни конфликти в трагедията "Антигона"

ЛИС

Епохата, в която живее Софокъл - време на възход и сътресения, на духовни и идейни търсения. Трагедията "Антигона" е изпълнена със значими идейни конфликти на много нива – на обществено и индивидуално, на гражданско и морално.

Основно идейни конфликти в трагедията са сблъсъкът между правото на държавата и правото на човека, между писаните и неписаните закони, между смелостта и малодушието, между дълга към обществото и дълга към семейството. Софокъл създава величествени, но човешки правдиви герои, които се сблъскват помежду си, като защитават и отстояват докрай коренно противоположни възгледи и позиции. Този трагичен сблъсък води до трагични последици за всеки от тях.

Централен конфликт, върху който се гради цялата трагедия, е между Антигона и Креон.

Дъщерята на Едип притежава непреклонна воля. Веднъж взела решение, тя го следва неотстъпно, дори това да и струва живота: "него аз/ще погребя и ще загина радостна". Антигона има силен характер и дързост да наруши забраната на управник, от който се тсрахуват всички. Но тя е убедила в правилността на това което извършва. Водена е от естесвената обич към брат си.

Креон е управник, който държи волята му да се изпълнява и смята, че тъкмо от това зависи редът и стабилността в обществото. Той е едновременно принципен и амбициозен владетел. Но високото му самочувствие, себелюбиеот му и мисълта, че е непогрешим го превръщат в тиранини го тласкат към извършване на хюбрис, прекрочване на всички граници и незачитане на законите: "Понеже нея залових единствена.... Пък да вика Зевса тя да отмъсти!"

Креон и Антигона се сблъскват по отношение на това, правилна или не е заповедта, у тялото на мъртвия и брат Полиник да бъде лишено от погребален обред. Той е вдигнал оръжие срещу собствената си родина и е загинал в двубой с брат си Етеокъл, който е защитава Тива. Етеокъл ще бъде погребан с почести, а тялото на брата и Полиник ще бъде поругано. За Креон единият е герой, а другият - предател. Такава е неговата мотивация за издаване на подобно решение. Но според Антигона и двамата са и братя, и двамата заслужават погребален обред. Тя не ги дели на предател и герой.

И заповедта на Креон и решението на Антигона да не я спази изглеждат правилни: "Не смятах за атака могъщи твоите..... на смъртен, да получи наказание от боговете..."

В диалога Креон и Антигона във втори епизод образите им придобиват плътност. Изразител на налагащото се мнение за героинята стават хорът: "Личи си, ствърд характер е девойката, от твърд баща. Не трепва пред нещастие." Но поведението ѝ наранява себелюбието на Креон - той възприема героичното ѝ държане като подигравка с царското му достойнство: "След първата ѝ иде втората - тя с нея се гордее, подиграва се!" Постепенно се наслагват повече щрихи, рисуващи управника като деспот и тиранин. Антигона директно изразява това: "Тук всички биха рекли: "Одобряваме!" - ако стархът не бе сковал езика им."

Да, с много нешо е щастлив тиранинът, каквото иска върши и говори той."

Серията кратки еднотишни реплики, които си разменят двамата герои, имат характер на сентенции:

КРЕОН

Добрият няма равен жребии с лошия!

АНТИГОНА

Дали пък долу правят тая разлика?

Думите и на двамата са свидетелство за бърз и остър ум, което ги прави равностойни герои- независимо, че Креон е цар, а Антигона- подсъдима нарушителка на забраната му. Мейното безстрашие премахва разликата в положението им. Това, че тя е жена, проявяваща героична храброст, е един от идейните акценти в трагедията, извисяващи необикновеният образ на Антигона. Още в думите на Креон, когато научава, че някой е престъпил нареждането му (“ Кой е този дързък мъж? “) са импулсивна характеристика на смелата героиня. Но дълбоко в себе си тя си остава жена родена за любов (“ Не за вражда- за обич съм създадена! “) . На пръв поглед между двете реплики изречени от двамата антагонисти, има противоречие. Но това не е така- те се допълват, доизграждайки образа на героинята като обикновена девойка, способна на необикновена храброст.

Всъщност това й качество се проявява и в другия идейен конфликт в трагедията- в сблъсъка със сестра й Исмена. Чрез двата образа Софокъл сблъсква безстрашието и малодушието, примирението и дързостта, пасивността и желанието за действие.

Образът на Исмена е психологически правдив. Тя обича сестра си и се страхува за нея. От нейна гледана точка Антигона извършва безумие. Това, което тя си е наумила да направи, противиречи на разбиранията на Исмена как трябва да поступва една жена в тяхното общество. Но то съвсем не означава, че по-малко обича сестра си. Напротив, когато Антигона е заловена, Исмена ще бъде тази, която ще заяви, че е нейна съучастничка, и ще пожелае да сподели участта й. Сестра й ще отрече това, горда и величествена самотата си на човек, престъпил гражданските закони, но спазил човешките.

Третият основен конфликт в трагедията е между Креон и сина му Хемон. В него са противопоставени заслепението и разумът. Креон е обединен в своята непогрешимост. Той твърдо вярва, че Антигона трябва да бъде наказан- нищо, че е годеница на сина му. Додот му са, че подобно поведение ще доведе до граждански безредици (“ Безредие- това е най-голямо зло! “) и че не трябва един мъж да се влияе от една жена (“ ... не бива на жена да се поддаваме “) . Но истина е, че е накърнено себелюбието му, защото микой не е погизил заповедта му, единствено Антигона се е осмелила да го стори.

Подобни внушения са провокирани от силната религиозност и вяра на Софокъл, че

традициите трябва да се спазват и почитат. Но трагедията му “ Антигона” е богата и на общочовешки идеи, валидни и до днес- че човек трябва да слуша гласа на разума, да бъде смел и открит, да уважава вечните и непреходни ценности.